

II JORNADES EDUCACIÓ I CIUTADANIA. "MODELS DE DIFUSIÓ DE VALORS, INSTITUCIONS DEMOCRÀTIQUES I CONSTRUCCIÓ DE L'ESTAT"

Palau del Parlament, 6 de febrer de 2009

Si m'ho permeten, en forma d'aportació, exposaré algunes reflexions agrupades amb el títol d'aquesta intervenció, "Els processos de democratització i coneixement del Parlament: informar-se i participar". Algunes reflexions que potser estan una mica desendregades, però que són fruit, en part, de l'experiència de tots aquests darrers anys i, d'alguna manera, també de l'evolució de la política.

D'entrada, una afirmació: la participació política és un d'aquells tòpics que per a tots –absolutament tots– els partits polítics, absolutament de tots els països democràtics del món, no deixa de ser una icona, una bandera. Jo m'atreuria a dir que, de fet, la participació hauria de ser l'energia que alimenta tota democràcia. Per tant, en una democràcia, cultivar, promoure, la participació política de la ciutadania no és que sigui necessari; és que és absolutament imprescindible, és absolutament imprescindible.

I aquí és on ve el matís, perquè potser per alguns "participació" és sinònim d'anar a votar cada quatre anys o cada quan toca, cada país té el seu ritme d'eleccions, i per tant parlem de la bona participació electoral com si fos el referent d'una bona participació democràtica. I, bé, està bé, però no és això, només. En tot cas, no és això, només.

Participar és molt més que votar; és interessar-se per la vida pública, és interessar-se per què passa en el teu entorn més immediat, sigui al teu barri, sigui al teu poble, sigui a la universitat, al teu centre de treball, al teu país. I no solament interessar-t'hi, sinó, a més, fer un pas més, que vol dir fer alguna cosa per incidir-hi.

S'ha parlat molt de la democràcia participativa com a concepte, els darrers anys. Jo crec que hem d'afegir un altre concepte que va absolutament vinculat a la

democràcia participativa, que és la democràcia deliberativa. És a dir, no n'hi ha prou votant; hem de votar, però també ens hem d'interessar, ens hem d'intentar implicar. I a més de tot això hem de ser capaços de generar debat en el nostre entorn, i per tant de participar també amb opinió, amb criteri. Crec que aquesta és la recepta de futur, això és el que al final acabarà donant sentit i qualitat, i qualitat, a la democràcia, perquè penso que els principals enemics de la democràcia és evident que han estat les dictadures, històricament, però cada vegada més la democràcia de baixa qualitat acaba essent també un adversari perillós per a la democràcia. Per tant, en aquest sentit és molt important que siguem capaços de plantejar-ho des d'aquesta perspectiva, la qual cosa vol dir que la bona salut d'una democràcia necessita que la seva ciutadania tingui aquestes actituds fonamentals. Per tant, que sigui participativa, i no participava a qualsevol preu. La participació ha de ser el resultat de determinats paràmetres: informació, formació i criteri.

Tot això ens porta també a una certa reflexió. Abans deia: "És important votar." I m'agafó a això: és important votar. Molt bé, però el que és evident és que a les eleccions que en aquests moments hi ha a Catalunya, a l'Estat espanyol, en molts països d'Europa, menys en els llocs on és obligatori votar, hi ha una abstenció que va creixent, hi ha una abstenció que va creixent. Nosaltres, per exemple, al nostre país, a les darreres comtesses electorals, del tipus que fossin, amb diferències, sempre hi ha hagut una tendència clara d'augment de l'abstenció, i sobretot a les grans ciutats, curiosament. A les eleccions municipals, que són les eleccions de proximitat per excel·lència, es donen uns índexs d'abstenció molt importants; molt importants a les grans ciutats, perquè en el 80 per cent dels pobles de Catalunya vota més del 70 per cent de la població. En canvi, en el 20 per cent restant, que representa el 70 per cent de la població, o el 80 per cent de la població, vota poca gent. Bé, això és un fenomen que s'ha d'analitzar. En tot cas és un símptoma, no una conseqüència. Per tant, des d'aquest punt de vista aquí tenim molta feina a fer.

I en aquest sentit preocupa tant, o més, la pèrdua de credibilitat en les institucions, o aquest desconeixement que hi ha de les institucions i de la feina que fan. Poso la referència del nostre Parlament. Nosaltres vam fer una enquesta,

que la va fer el Centre d'Estudis d'Opinió, una mica per saber quina era la percepció que la ciutadania tenia del Parlament. Hi havia conclusions força interessants. No entraré en el detall, però sí que n'explico una, una de molt rellevant. Aquesta enquesta ens deia que la gent que coneix la feina que fa el Parlament, que són els menys, ens valora positivament o molt positivament, i que la gent que no sap, que no coneix, que no té informació del que es fa aquí al Parlament, que són els més, cauen en els tòpics: "Tot és un desastre", "tot va malament", "la política...", etcètera. O sigui, ens valoraven negativament.

És significatiu, perquè al final hem de fer la feina ben feta, per descomptat, però a més l'hem d'explicar. I de vegades –per això no he pogut reprimir el gest aquell, vostè m'ha entès perfectament– el nostre canal d'informació amb la ciutadania són els mitjans de comunicació, que fan la seva feina, Déu me'n guard de qüestionar o criticar, ni tan sols suggerir, cap qüestió amb relació a aquest tema, evidentment, però també és veritat que al final s'ha acabat confonent una mica tota la tendència, tota la inèrcia, en aquest sentit.

Perquè jo acostumo a fer una pregunta, que reconec que és cruel, però que ens ha de fer pensar a tots plegats, a tots plegats, i sobretot als polítics: al Parlament de Catalunya, i en altres cambres exactament igual, quin faristol és més important, el de dins l'hemicicle o el de la sala de premsa? No respondré, però en el fons intento retratar una realitat. És a dir, som a la societat de la informació, i això és evidentíssim, i cada vegada ho és més, però al mateix temps la ciutadania, segons com, està més desinformada que mai. Potser pel volum d'informació que té, no ho sé, però en tot cas això té una afectació directa en la qualitat de la democràcia, segur. I, per tant, aquí hem de treballar, i hem de treballar molt a fons.

Si volem una democràcia forta, hem de buscar aquesta implicació de la ciutadania; si volem implicació, cal interès, i per tant hem de combatre aquest risc del desinterès, i combatre també, d'alguna manera, aquesta sensació d'impotència i de confusió que pot tenir la ciutadania amb relació a la política.

I sobretot perquè, com deia abans, al final els missatges que acaben arribant són incomplets. No dic "esbiaixats"; ho podria dir, però no ho dic. Dic "incomplets", deixem-ho aquí. I això dificulta la capacitat crítica, i la dificulta d'una manera molt

important. I, per tant, això també fa difícil el debat polític. Aquella democràcia deliberativa que reivindicava al començament és molt difícil si no hi ha tot això.

Encara un altre element: la immediatesa. Vivim en la societat de la immediatesa. Tot ha de ser per abans-d'ahir; tot, absolutament tot. I de vegades, i en política especialment, caldria més calma en les reaccions, caldria més respecte a les institucions, a les persones, a les idees.

De vegades la recerca d'espai mediàtic i la competència entre els partits, justament en aquest terreny, porta possiblement a criticar abans de dialogar –la crítica és el primer, i potser el diàleg abans de la crítica ajudaria; porta a crear alguns conflictes que acaben essent artificials, o porta a crear conflictes que acaben essent molt més grans del que realment haurien de ser als ulls de la societat. De vegades un tema acaba essent un gran drama, però si l'analitges i vas al fons de la qüestió sincerament no n'hi havia per a tant. Per tant, tots aquests elements jo crec que són molt definits per aquesta necessitat d'immediatesa.

Els darrers anys els avenços tecnològics han permès comunicar-se a l'instant, escoltar una cançó tocant un botó i a més trobar-la en qualsevol lloc, cuinar en trenta segons, comprar qualsevol cosa en qualsevol lloc i en qualsevol moment, o fins i tot enamorar-se sense veure ningú. Això és el que ha creat el món que vivim. Tot al moment; “tot al moment”, seria l'expressió, “tot al moment”. I la vida política és evident que no s'escapa d'aquesta acceleració. Cada cop més dependent dels mitjans de comunicació de masses, el dia a dia polític penso que està massa condicionat pel dia a dia mediàtic. I que quedi clar que ni critico, ni tan sols valoro, el paper dels mitjans de comunicació. És evident que fan el que han de fer, que són imprescindibles i que no s'entendria una societat sense els mitjans de comunicació. No dic tot això. Dic una altra cosa, que quedi clar. El sistema dels mitjans de comunicació és el que és.

El que vull dir, justament, és que tot això que demano és possible també més enllà dels mitjans de comunicació, i per tant que comencem a plantejar elements que també han de ser fonamentals en la nostra manera de funcionar. Per exemple, que el que és urgent no ens faci oblidar el que és important. Preval la declaració ràpida, preval la precipitació, i, per tant, en conseqüència, pels efectes

del mateix sistema polític, acaben imposant-se els plantejaments a curt termini. Utilitzant termes que ja semblen antics, el debat polític acaba patint l'efecte del zàping, perquè va saltant de conflicte en conflicte abans de resoldre res plenament. I la societat, en el fons, el que espera de nosaltres, dels representants polítics, són respostes i mesures polítiques de microones, d'efecte immediat. Bé, el que passa és que les decisions de microones moltes vegades permeten sortir del pas, solucionar el que passa en aquell moment, però les grans qüestions, els grans plats, es cuinen a foc lent i tenen molta elaboració, i l'elaboració i el foc lent donen un gran resultat. Doncs en política també: l'elaboració i el foc lent acaben donant grans resultats.

Per tant, jo crec que som en un moment que canvien coses, i hem de ser capaços d'aprofitar els temps de canvi que vivim –encara que no ens ho sembli, perquè als qui hi vivim no ens ho sembla, però passa– justament per intentar aprofundir aquests canvis i millorar substancialment la qualitat de la democràcia.

És evident, per exemple, que en el sistema polític representatiu que tenim hi ha poc marge per a la iniciativa política fora dels partits. Doncs bé, això és un problema. També estic convençut que amb l'evolució dels temps que vivim això canviarà; també n'estic convençut, entre altres coses perquè hi ha més eines que fan possible que això pugui ser una realitat.

Al Parlament hem intentat, d'alguna manera, com deia abans, potser a partir d'aquesta línia que deia d'explicar el que fem, fer una certa política d'obertura. No hi ha cap recepta màgica. No dius: "Ara faré això", i ja està tot arreglat. No, el que hi ha són moltes mesures, o el que podem plantejar són moltes mesures per intentar que a poc a poc tot això vagi calant, es vagi assumint, es vagi veient com una realitat i com una normalitat.

Per tant, vam reformar el reglament l'anterior legislatura i hi vam incorporar tot un seguit d'elements que faciliten el contacte de la ciutadania amb el Parlament. Per exemple, a l'hora de presentar iniciatives legislatives populars cinquanta mil ciutadans de Catalunya poden presentar un projecte de llei; per exemple amb la creació d'una comissió de peticions aquí, al Parlament, que atén peticions individuals dels ciutadans i les ciutadanes de Catalunya; per exemple amb la participació de ciutadans, d'experts, de representants de la societat civil, en les

ponències que redacten les lleis... És a dir, creem canals per tal de començar – entre cometes i amb el bon sentit– a “contaminar-nos” de societat.

Portes obertes. Aquesta és una imatge molt estereotipada dels parlaments. Els parlaments són llocs tancats, inaccessibles, en què els senyors polítics, els diputats i les diputades, es reuneixen i fan les seves lleis. Com una mena de santuari, no? Doncs tampoc és bo que sigui així. Evidentment, s’han de salvaguardar el respecte institucional i la importància del lloc, però també és important que la gent hi tingui accés, i que la gent hi tingui accés fent actes com el que fem avui aquí, o que la gent hi tingui accés visitant-lo per veure on són els seus representants, què fan i quins són els circuits que segueixen, i per conèixer la història, sobretot amb un parlament com el nostre, que va estar molts anys tancat. Per tant, aquest procés d’obertura també l’hem fet, i penso que ha anat molt bé.

Implicar les escoles. Els Serveis Educatius del Parlament jo penso que són exemplars, en aquest sentit, i fem molta feina a les universitats, a primària, a secundària, amb plans específics, amb participació nostra directa a les escoles. Tenim milers d’escolars que cada any es relacionen amb el Parlament, i a més amb un crèdit específic. Penso que la política que fem en aquest sentit també és molt important, perquè no deixa de ser sembrar llavor, això. I aquesta llavor s’ha de regar, s’ha de cuidar, i la planta creixerà.

Hem obert també una línia de col·laboració amb empresaris. Fem unes sessions mixtes entre empresaris i parlamentaris perquè els parlamentaris coneguin el món de l’empresa, de diversos sectors, amb una mena d’“stage”, i els empresaris coneguin també els parlamentaris. Això, d’una absoluta transversalitat, també ens permet donar una altra dimensió.

Hem engegat el Capcit, que és un consell assessor del Parlament en temes de recerca. Això, hi ha alguns parlaments que ho tenen. Jo penso que fem un pas endavant molt important, perquè donarem qualitat a la feina que fan els parlamentaris des del punt de vista científic.

I a més Canal Parlament i el web. Què significa? Que tenim una televisió. Aquesta televisió surt en analògic en aquests moments pel Canal 3/24 de notícies. D’aquí a poc temps això serà una televisió digital; amb l’apagada analògica encara més.

Però a més surt per internet. Ara, per exemple, en teoria, hi sortim nosaltres; tot això que fem ara aquí surt per un dels tres canals que poden emetre. Aquí ho veuen. Tenim tres canals; el segon canal emetrà la presentació d'una exposició que fem després, al tercer canal hi havia prevista una roda de premsa que s'ha de fer més tard i que per tant ja sortirà en el seu moment, si és que s'acaba fent, la roda de premsa.

És a dir, el ciutadà té accés directe a plens, comissions, rodes de premsa dels grups parlamentaris i actes que se celebren al Parlament. I això és informació directa, i això és informació directa.

Això ho hem d'anar perfeccionant més, encara. En aquest sentit hi ha altres elements, dins el mateix web, de participació. Per exemple, tenim penjades les preguntes que ahir es van fer en la sessió plenària de control al president del Govern. Per exemple, el ciutadans poden subscriure's a temes. És a dir, jo sóc un ciutadà de Catalunya que estic molt interessat en els esports i vull saber tot el que es diu al Parlament d'esports. Doncs bé, jo tinc un canal pel qual envio el meu correu electrònic i rebo en el meu correu electrònic tot el debat que es fa al Parlament sobre esports.

Bé, anem creant tot un seguit de mecanismes –i això ho anirem perfeccionant, perquè tenim molts projectes que ara no tenim temps d'explicar perquè ja anem fora de temps– que el que pretenen és forçar molt més aquesta vinculació directa ciutadà-Parlament. Per tant, que aquesta línia d'informació sigui directa. Per tant, també, que d'alguna manera s'acabi despertant aquest interès per la cosa pública que els ciutadans haurien de tenir per donar, efectivament, qualitat a la democràcia.

Acabo, tot i que de veritat en podríem continuar parlant, perquè és un tema apassionant. Com he dit abans, jo crec que som en un canvi de cicle, i la crisi econòmica que patim, que és una crisi econòmica global, diferent a les que hem viscut, diferent, absolutament diferent, també és un símptoma que marca d'alguna manera aquest canvi de cicle. I aquest canvi de cicle vol dir que ens hem d'adaptar al món nou que ve, al món del segle XXI. No ho podem fer amb paràmetres del segle XX. Ho hem de fer amb paràmetres del segle XXI. I, per tant, en la manera de fer política també hem d'entrar en el segle XXI, encara que

això no sapiguem exactament què vol dir, en aquests moments. Però, bé, tenim la responsabilitat de començar a investigar, també, aquí, i per tant no ens ha de fer por.

Jo crec que el que és fonamental és que es pugui vertebrar aquesta participació i que es pugui implicar la societat en reptes col·lectius. En definitiva, augmentar aquesta implicació i aquesta participació de la gent.

Nosaltres tenim una història molt rica. Cada país la té, segur. Una història, a més, plena de pujades i baixades, amb moments bons i amb moments molt difícils. Però el que és segur és que la Catalunya del segle XXI, políticament, socialment, nacionalment, serà la que els catalans i les catalanes, la dels set milions i mig de persones que avui vivim a Catalunya, construïm. Serà aquesta Catalunya. I ens pot servir, la història. Ens ha de servir, i molt, la història, per saber d'on venim, però hem de ser capaços també de construir la Catalunya del segle XXI, i en tots els àmbits, en tots els ordres, i en la manera de fer política també.

Els agraeixo la possibilitat d'adreçar-los aquestes paraules; els agraeixo també que puguem compartir aquest espai entre el Parlament i la universitat. Els desitjo molt bona feina, i els agraeixo moltíssim la seva participació.

Molt bon dia.